

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมัชฌิมาปฏิปทา กับหลักวิปัสสนาภาวนา

ผู้วิจัย : พระครูปริยัติสิทธิวงศ์ (สิทธิพงศ์ กิตติวณโณ/จงเพลินนภาพร)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (วิปัสสนาภาวนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระราชโมลี, ดร. (มีชัย วีรปญโญ) ป.ธ. ๙, รป.ม., บธ.ด. (บริหารธุรกิจ)

: ดร.ชัยชาญ ศรีหานู ป.ธ. ๗, ศน.บ. (ปรัชญา), M.A., Ph.D.

(Indian Philosophy & Religion)

วันสำเร็จการศึกษา: ๑๘/มีนาคม/๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษามัชฌิมาปฏิปทาในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาหลักปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมัชฌิมาปฏิปทา กับหลักวิปัสสนาภาวนา โดยศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท คือพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา หนังสือ เอกสาร ตำรา ผลงานทางวิชาการ และรายงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เรียบเรียงบรรยายตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาพบว่า

มัชฌิมาปฏิปทา หมายถึง การปฏิบัติตามแนวทางสายกลาง คือ ทางที่ไม่สุดโต่งไปในกามสุขัลลิกานุโยค และอัตตกิลมถานุโยค เป็นทางปฏิบัติที่ทำให้จักขุและปัญญาได้รับการพัฒนา ทำให้กิเลสสงบระงับ ทำให้รู้ยิ่ง ทำให้รู้แจ้ง และทำให้ดับทุกข์ได้ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ คือ สัมมาทิฐิ, สัมมาสังกัปปะ, สัมมาวาจา, สัมมากัมมันตะ, สัมมาอาชีวะ, สัมมาวายามะ, สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ปฏิบัติบรรลุถึงความเป็นอริยบุคคลในทางพุทธศาสนาได้

หลักปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา คือ การปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐาน ๔ ด้วยการใช้วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา พิจารณากำหนดรู้ รูปนาม คือ สภาวธรรมทางกาย เวทนา จิต และธรรม เพื่อให้เกิดปัญญาเห็นแจ้ง รู้ถึงความเปลี่ยนแปลง แปรปรวนของสภาวธรรมว่ามีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป อันเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา

มัชฌิมาปฏิปทา กับหลักวิปัสสนาภาวนามีความสัมพันธ์กันในด้านองค์ธรรม คือ มัชฌิมาปฏิปทาสามารถสงเคราะห์องค์ธรรมเข้าในหลักวิปัสสนาภาวนา คือสติปัฏฐานได้ด้วยหลักธรรม ๕ ประการ ได้แก่ ปัญญา, วิริยะ, สติ, สมาธิ, ศีล และมีความสัมพันธ์ในด้านที่สนับสนุนส่งเสริมกัน คือ เมื่อเจริญสติปัฏฐาน เป็นไปตามหลักอตาปี สัมปชาโน สติมา จนดำเนินไปได้สะดวก ก็ได้ชื่อว่าเจริญมัชฌิมาปฏิปทาไปในคราวเดียวกัน เพราะเมื่อเจริญสติ อริยมรรคมีองค์ ๘ มีสัมมาทิฐิ เป็นต้น ย่อมได้รับการพัฒนาไปโดยลำดับ จนเป็นมัคคสมังคี จึงสามารถประหาณกิเลสเป็นสมุจเฉตพหวนได้อย่างเด็ดขาด

Thesis Title : A Study of Relationship Between the Majjhimāpatipadā and Vipassanā Meditation

Researcher : Phrakhru Pariyatsitthiwong (Sitthipong Kittivaṇṇo/Jongplearnnapaporn)

Degree : Master of Arts (Vipassanā Meditation)

Thesis Supervisory Committee

: Phra Rajamoli (Mechai vīrapañño), Pali IX, M.A., D.B.A.
(Business Administration)

: Dr. Chaichan Srihanu, Pali VII, B.A., M.A., Ph.D.
(Indian Philosophy & Religion)

Date of Graduation : 18/March/2015

Abstract

This thesis has three Objectives; 1) to study the Majjhimāpatipadā (Middle way) in Theravāda Buddhist scriptures, 2) to study the principles of the Insight Meditation in Theravāda Buddhist scriptures, 3) to study the relationship between Majjhimāpatipadā and Vipassanā meditation. The data were collected from Theravāda Buddhist scriptures, Tipitaka or three baskets, the commentaries, sub-commentaries, the books, the documents, the texts, reports then analysed and composed finally verified by Buddhist experts.

From the study, it found that Majjhimāpatipadā means the way of practices by following middle way which is not involveing two extreme way;- Kāmasukhallikānuyoga or sensual indengence and Attakilamatthānuyoga or self-mortification. Majjhimāpatipadā was the way of practice which leads to open the Dhamma-eye (Dhammacakkhu) and wisdom. It would subdue all dedefilements and bring about realization and cessation of suffering. Majjhimāpatipadā was composed of the Eightfold Path which are Sammāditṭhi (Right view), Sammāsankappa (Right thought), Sammāvācā (Right speech), Sammākammanta (Right actions), Sammāājīva (Right livelihood), Sammāvāyāma (Right effort), Sammāsati (Right mindfulness) and Sammāsamādhi (Right

concentration). By the right practice of Majjhimāpaṭipadā, practitioner will attain the state of Noble One (Ariyapuggala) in Buddhism.

The principle of Vipassanā Bhāvanā practice referred to the practice of the Four Foundations of Mindfulness (Satipaṭṭhāna). With the help of Vīriya (Effort), Sati (Mindfulness), Samādhi (Concentration) and Paññā (Wisdom), the said practice would be used in considering and knowing the forms and name (Nāma-rūpa) as they are. These Four Foundations of Mindfulness consisted of contemplation of body, contemplation of feeling, contemplation of mind and contemplation of mind-objects. When the practitioner had skill of perfect mindfulness, the wisdom to know the true nature of all conditioned things as impermanence, suffering and not self which appeared as arising and fall will take place. Then this kind of wisdom will destroy all ignorance and sufferings.

The relation between Majjhimāpaṭipadā and Vipassanā meditation was that both were summarized into unique of Dhamma, that is Majjhimāpaṭipadā can be set up in Four Satipaṭṭhānas with the five doctrinal principles: Paññā (Wisdom), Vīriya (Effort), Sati (Mindfulness), Samādhi (Concentration) and Sīla (Morality), all of which support one another, that is to say, when one develops Satipaṭṭhāna, he was following practices of Majjhimāpaṭipadā through cultivating Ātāpī (Effort), Sampajāno (Awareness), Satimā (Mindfulness) authentically, the Noble Eightfold Paths will also grow up and develop to gain the unity of Magga (path) which completely uproot all defilements.